

FINANSIJSKO UPRAVLJANJE I KONTROLA (FUK/FMC)

Alat za odgovorno i efikasno
upravljanje javnim sredstvima

RUKOVODILAC
KORISNIKA JAVNIH
SREDSTAVA

Postavlja
ciljeve

Upravlja
rizicima

Obezbeđuje
zakonito
korišćenje
sredstava

Prati
učinak
korisnika
javnih
sredstava

Odgovara
za rezultate
rada

TRANSPARENTNOST

ODGOVORNOST

EFIKASNOST

UČINKOVITOST

INTEGRITET

Finansijsko upravljanje i kontrola

Finansijsko upravljanje i kontrola predstavlja sistem pravila, procedura, odgovornosti i kontrolnih aktivnosti koji pomaže rukovodiocima korisnika javnih sredstava da ciljeve korisnika javnih sredstava ostvaruju **zakonito, pravilno, etično, ekonomično, efektivno i efikasno**, uz merljive rezultate.

Finansijsko upravljanje i kontrola je sastavni deo sistema internih finansijskih kontrola u javnom sektoru, odnosno **PIFC sistema — Public Internal Financial Control**. Reč je o konceptu Evropske unije koji se odnosi na odgovorno, transparentno i kontrolisano upravljanje javnim sredstvima.

Sistem PIFC obuhvata:

finansijsko
upravljanje i kontrolu

internu
reviziju

Centralnu jedinicu
za harmonizaciju

Finansijsko upravljanje i kontrola predstavlja odgovornost rukovodilaca i zaposlenih u svakodnevnom poslovanju, dok interna revizija daje nezavisnu procenu funkcionisanja sistema i preporuke za njegovo unapređenje. Centralna jedinica za harmonizaciju obezbeđuje metodološku podršku, smernice i koordinaciju razvoja sistema internih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Uspostavljanje i razvoj ovog sistema predstavlja jedan od ključnih elemenata **Poglavlja 32 - Finansijski nadzor** u procesu pristupanja Evropskoj uniji.

Cilj Poglavlja 32 jeste jačanje sistema javnih finansija kroz transparentno, odgovorno i održivo upravljanje javnim sredstvima. To podrazumeva uspostavljanje efikasnih i odgovornih korisnika javnih sredstava, razvoj sistema interne i eksterne kontrole, kao i unapređenje mehanizama za sprečavanje nepravilnosti, prevara i korupcije.

Uloga rukovodioca korisnika javnih sredstava u upravljanju javnim sredstvima

Prema Zakonu o budžetskom sistemu, rukovodilac korisnika javnih sredstava odgovoran je za:

ZAKONITOST TROŠENJA SREDSTAVA

Obezbeđuje zakonito, namensko i efikasno korišćenje sredstava u skladu sa propisima.

NAMENSKO KORIŠĆENJE SREDSTAVA

Garantuje da se sredstva koriste isključivo za odobrene namene.

EKONOMIČNOST I EFIKASNOST

Prati i meri učinak radi postizanja najboljih rezultata uz optimalne troškove.

OSTVARENJE PLANIRANIH CILJEVA

Obezbeđuje da se planirani ciljevi i prioriteti ostvare na vreme.

U praksi, to znači odgovornost za:

rezultate rada korisnika javnih sredstava;

korišćenje javnih sredstava;

ostvarivanje ciljeva javnih politika.

Finansijsko upravljanje i kontrola je mehanizam koji omogućava da se ova odgovornost ostvari u praksi.

Finansijsko upravljanje i kontrola – vaš alat za upravljanje

Primena finansijskog upravljanja i kontrole omogućava rukovodiocu korisnika javnih sredstava da:

01

jasno definiše **ciljeve** korisnika javnih sredstava;

02

identifikuje **ključne poslovne procese** kroz koje se ciljevi ostvaruju;

03

prepoznava **rizike** koji mogu ugroziti ostvarenje ciljeva i funkcionisanje procesa;

04

uspostavi **kontrole** koje sprečavaju nepravilnosti u procesima rada;

05

prati ostvarenje planiranih rezultata kroz **pokazatelje učinka**;

06

donosi odluke na osnovu **pouzdanih informacija i izveštaja** o funkcionisanju sistema;

07

kontinuirano **unapređuje** rad korisnika javnih sredstava i ključne procese.

Finansijsko upravljanje i kontrola nije administrativna obaveza već upravljački alat.

Upravljačka odgovornost – osnova savremenog rukovođenja

Savremeno upravljanje u
javnom sektoru podrazumeva
da rukovodilac korisnika
javnih sredstava:

Finansijsko upravljanje i kontrola omogućava
da se upravljačka odgovornost ostvaruje
systemski i kontinuirano.

Upravljački ciklus odgovornog rukovođenja

Efikasno upravljanje zasniva se na povezanosti sledećih elemenata:

Finansijsko upravljanje i kontrola je **kontinuirani upravljački mehanizam**, a ne jednokratna obaveza.

Kako finansijsko upravljanje i kontrola pomaže u svakodnevnom upravljanju

Finansijsko upravljanje i kontrola pretvara budžet u upravljački alat i omogućava potpunu kontrolu nad:

PRIHODIMA I POTRAŽIVANJIMA

- stabilnost finansiranja programa i aktivnosti;
- unapređenje naplate i smanjenje finansijskih gubitaka;
- ažurno vođenje evidencija i praćenje ugovornih osnova.

RASHODIMA

- usmeravanje sredstava na prioritete korisnika javnih sredstava;
- zakonito i svrsishodno trošenje;
- smanjenje rizika nepravilnosti i neefikasne potrošnje.

IMOVINOM

- pregled raspoložive imovine;
- praćenje korišćenja;
- dugoročno planiranje ulaganja i održavanja.

OBAVEZAMA

- kontrola rokova dospeća;
- izbegavanje zateznih kamata;
- pouzdano upravljanje likvidnošću.

Kada su prihodi i potraživanja, rashodi, imovina i obaveze pod kontrolom:

upravljanje postaje stabilno;

smanjuju se finansijski rizici;

sprečavaju se nepravilnosti i gubici;

povećava se efikasnost korišćenja javnih sredstava.

Ključno pitanje za rukovodioca korisnika javnih sredstava glasi:

„Da li znate šta vam pripada, kako trošite sredstva i šta postićete za taj novac?“

Finansijsko upravljanje i kontrola daje odgovor na to pitanje.

Delegiranje – temelj efikasnog upravljanja

Rukovodilac korisnika javnih sredstava ne može sam upravljati svim procesima korisnika javnih sredstava. Zato je delegiranje ovlašćenja ključni element upravljačke odgovornosti.

1

Delegiranjem se:

- postavljaju jasni ciljevi rada;
- prenose ovlašćenja na niže nivoe rukovođenja;
- obezbeđuje funkcionisanje sistema kroz kontrolu i izveštavanje.

2

Delegiranje funkcioniše kada postoje:

- jasno definisane uloge i odgovornosti;
- odgovarajući nivo ovlašćenja rukovodilaca;
- redovno izveštavanje o rezultatima;
- pouzdani kontrolni mehanizmi.

3

Ako su ovlašćenja jasno delegirana:

- odgovornost je raspodeljena;
- odluke se donose brže;
- rizici se bolje kontrolišu;
- rukovodilac korisnika javnih sredstava zadržava strateški nadzor nad radom korisnika javnih sredstava.

Rukovodilac korisnika javnih sredstava zadržava krajnju odgovornost za zakonito i efikasno upravljanje javnim sredstvima.

Delegiranje – temelj efikasnog upravljanja

**Ovlašćenja možete delegirati.
Odgovornost ne možete.**

Ovlašćenja se mogu delegirati na:

- rukovodioce unutrašnjih organizacionih jedinica;
- zaposlene;
- sektore, službe ili odeljenja.

Međutim, krajnja odgovornost za funkcionisanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole ostaje na rukovodiocu korisnika javnih sredstava.

Upravo zato je važno da rukovodilac korisnika javnih sredstava ima:

- kvalitetne i blagovremene informacije;
- uspostavljen sistem izveštavanja;
- pregled nad najvažnijim rizicima;
- uvid u realizaciju ključnih aktivnosti i projekata.

Efikasno upravljanje korisnikom javnih sredstava ne podrazumeva lično obavljanje svih operativnih poslova od strane rukovodioca korisnika javnih sredstava.

Funkcionalan sistem finansijskog upravljanja i kontrole obezbeđuje:

- jasnu podelu nadležnosti i delegiranje ovlašćenja;
- blagovremeno i pouzdano izveštavanje;
- kontinuirano praćenje ključnih rizika;
- kontrolu realizacije važnih aktivnosti i projekata.

Rukovodioci unutrašnjih organizacionih jedinica treba da:

- upravljaju poslovnim procesima u svom delokrugu;
- aktivno upravljaju rizicima;
- sprovode i prate utvrđene kontrolne aktivnosti;
- odgovaraju za ostvarene rezultate.

Rukovodilac korisnika javnih sredstava treba da:

- kontinuirano prati funkcionisanje sistema;
- donosi ključne upravljačke odluke;
- pravovremeno reaguje na uočena odstupanja, nepravilnosti i nalaze revizije;
- obezbeđuje da se sistem kontinuirano održava, prati i ažurira u praksi.

Upravljanje rizicima – ključ uspešnog rukovođenja

Rizici su događaji koji mogu ugroziti ostvarenje ciljeva korisnika javnih sredstava. Zato upravljanje rizicima nije administrativna obaveza već alat rukovođenja.

RIZIK ≠ PROBLEM

Rizik je nešto što se može sprečiti. Problem je nešto što se rešava nakon što nastane.

Jednostavan model upravljanja:

Svaki cilj nosi određene rizike. Dobro postavljene kontrole omogućavaju da se ti rizici drže pod nadzorom i da se postignu planirani rezultati.

Primer iz prakse

Cilj: Subvencije za zapošljavanje ili razvoj poljoprivrede.

Rizik 1: Sredstva dobijaju korisnici koji ne ispunjavaju uslove.

Kontrola: Jasno definisani kriterijumi javnog poziva i provera dokumentacije.

Rizik 2: Korisnik odobrena sredstva koristi nenamenski.

Kontrola: Ugovori, izveštavanje korisnika, kontrole na licu mesta i povraćaj sredstava.

Rezultat: Sredstva ostvaruju planirani efekat.

Fokus rukovodioca korisnika javnih sredstava treba da bude na rizicima koji mogu ugroziti:

- strateške ciljeve;
- programe i projekte;
- zakonitost trošenja sredstava;
- rezultate javnih politika.

Upravljanje rizicima omogućava pravovremeno donošenje odluka i sprečavanje nepravilnosti pre nego što nastanu.

Poslovni procesi – mesto gde finansijsko upravljanje i kontrola funkcioniše u praksi

Finansijsko upravljanje i kontrola se primenjuje kroz poslovne procese korisnika javnih sredstava.

Procesna orijentacija podrazumeva da korisnik javnih sredstava:

- identifikuje ključne poslovne procese;
- definiše ulaze, aktivnosti, izlaze i odgovornosti za svaki proces;
- uspostavi kontrole unutar procesa;
- prati performanse procesa kroz indikatore.

Fokus nije samo na tome ko radi, već kako se posao odvija od početka do kraja.

Procesi proizilaze iz strateških ciljeva i povezani su sa programskim budžetom.

Na taj način obezbeđuje se:

transparentno trošenje sredstava;

jasna odgovornost;

bolje upravljanje rizicima;

efikasnije ostvarenje strateških ciljeva;

usklađenost sa standardima interne kontrole u javnom sektoru.

Važno je razlikovati aktivnosti (šta radimo?) od procesa (kako to radimo?).

Procesi u finansijskom upravljanju i kontroli nisu samo administrativna procedura, već alat za ostvarenje strateških ciljeva, mehanizam kontrole trošenja javnih sredstava i ključna tačka upravljanja rizicima.

Gde finansijsko upravljanje i kontrola „živi“ u praksi?

Finansijsko upravljanje i kontrola se primenjuje u poslovnim procesima korisnika javnih sredstava:

JAVNE NABAVKE

- planiranje potreba;
- sprovođenje postupaka;
- kontrola izvršenja ugovora.

PLAĆANJA I RASHODI

- odobravanje troškova;
- kontrola pre plaćanja;
- praćenje izvršenja budžeta.

UPRAVLJANJE IMOVINOM

- evidencija imovine;
- korišćenje i održavanje;
- zaštita od gubitaka i neovlašćenog korišćenja.

PRIHODI I POTRAŽIVANJA

- evidencije i ugovori;
- praćenje naplate;
- upravljanje dugovanjima.

UGOVORI I EVIDENCIJE

- jasno definisane obaveze;
- praćenje rokova;
- pouzdani podaci za odlučivanje.

Jednostavan model upravljanja procesima

Ako su ove četiri faze jasno uređene, rukovodilac korisnika javnih sredstava ima stvarnu kontrolu nad radom korisnika javnih sredstava.

Finansijsko upravljanje i kontrola je sistem prilagođen svakom korisniku javnih sredstava

Ne postoji jedinstven model finansijskog upravljanja i kontrole za sve korisnike javnih sredstava. Razvija se u skladu sa nadležnostima, veličinom i rizicima svakog korisnika javnih sredstava. Svaki korisnik javnih sredstava mora identifikovati specifične rizike, razviti kontrolne mehanizme koji su srazmerni tim rizicima i osigurati odgovornost rukovodioca na svim nivoima.

Efikanas sistem podrazumeva da korisnik javnih sredstava:

identifikuje sopstvene ključne rizike;

definiše kontrole srazmerne tim rizicima;

ustpostavi jasne linije odgovornosti;

poveže upravljanje rizicima sa planiranjem i budžetom.

Šta dobijate kao rukovodilac korisnika javnih sredstava primenom finansijskog upravljanja i kontrole?

Bolju kontrolu nad radom korisnika javnih sredstava:

- jasnije prepoznajete gde se nalaze ključni rizici;
- blagovremeno uočavate slabosti u procesima;
- smanjujete mogućnost nepredviđenih problema i neprijatnih iznenađenja.

Kvalitetniju osnovu za donošenje odluka:

- odluke zasnovate na pouzdanim, potpunim i blagovremenim informacijama;
- imate jasniju sliku o rezultatima rada;
- lakše određujete prioritete i usmeravate resurse.

Veću zaštitu od nepravilnosti i neefikasnosti:

- sprečavate greške pre nego što dovedu do posledica;
- jačate zakonitost, pravilnost i svrsishodnost poslovanja;
- obezbeđujete odgovorno korišćenje javnih sredstava.

Finansijsko upravljanje i kontrola nije jednokratno uspostavljen sistem, već proces koji se kontinuirano razvija, prati i unapređuje. Svaka preporuka interne revizije, nalaz Državne revizorske institucije, uočena nepravilnost ili pritužba građana predstavlja priliku za jačanje sistema upravljanja i unapređenje poslovnih procesa.

Efikanas sistem finansijskog upravljanja i kontrole ne predstavlja samo zakonsku obavezu, već je i pokazatelj zrelosti organizacije, odgovornog upravljanja i spremnosti da se rad korisnika javnih sredstava prilagođava promenama u okruženju, tehnologiji i potrebama korisnika usluga.

Uloga interne revizije

Interna revizija pomaže rukovodiocu korisnika javnih sredstava da unapredi upravljanje korisnika javnih sredstava kroz procenu sistema i preporuke za njegovo jačanje.

Interna revizija:

- procenjuje funkcionisanje finansijskog upravljanja i kontrole;
- identifikuje slabosti u procesima;
- daje preporuke za unapređenje;
- pruža savetodavnu podršku.

Interna revizija daje nezavisnu i objektivnu procenu kako i koliko sistem zaista funkcioniše u praksi.

Interna revizija pomaže rukovodiocu korisnika javnih sredstava da:

prepozna rizike koji možda nisu uočeni u redovnom radu;

unapredi poslovne procese i kontrolne aktivnosti;

ojača zakonitost, pravilnost i svrshodnost poslovanja;

poboljša ostvarivanje ciljeva korisnika javnih sredstava;

donosi upravljačke odluke na osnovu pouzdanih nalaza i preporuka.

Interna revizija ne traži krivce već predlaže rešenja. Njeni izveštaji predstavljaju osnov za donošenje kvalitetnijih upravljačkih odluka.

Važna razlika

Interna revizija procenjuje sistem i predlaže unapređenja.

Inspekcija utvrđuje nepravilnosti i izriče mere.

Završna poruka

Dobro upravljanje podrazumeva da rukovodilac korisnika javnih sredstava:

- postavi jasne i merljive ciljeve;
- poveže ciljeve sa budžetom;
- definiše ključne procese, programe i aktivnosti kroz koje se ciljevi ostvaruju;
- upravlja rizicima koji mogu ugroziti ostvarenje ciljeva i funkcionisanje procesa;
- delegira ovlašćenja i odgovornosti u okviru definisanih procesa;
- traži pouzdane informacije o realizaciji procesa i rezultata;
- analizira odstupanja od planova i očekivanih efekata;
- prati učinke, a ne samo potrošnju sredstava;
- koristi izveštaje kao osnov za donošenje odluka;
- primenjuje preporuke interne revizije radi unapređenja upravljanja.

”

Umesto pitanja: „**Koliko smo potrošili?**“, postavite pitanje: „**Šta smo postigli za taj novac?**“.

Upravo u tome ogleda se suština finansijskog upravljanja i kontrole.

Od odgovornosti ka rezultatima

Finansijsko upravljanje i kontrola pomaže da ciljevi, budžet, procesi, rizici i kontrole budu povezani u **jedinstven sistem odgovornog rukovođenja**.

Strategija

Jasno definisani ciljevi i prioriteti

Rizici

Prepoznavanje i upravljanje izazovima

Rezultati

Merljivi učinak i odgovornost

Sevoi
Financial consulting

www.sevoifc.com

srbija@sevoifc.com

+381 64 16 93 903

Vojina Durašinovića-Kostje 23/20, 11160 Beograd

Transparentnost

Odgovornost

Efikasnost

Učinkovitost

Integritet